

Sosyal Medya

Zakir AVŞAR*

Sosyal medya, son on yılda pek çok tahminin ötesinde bir hızla gündelik hayatı, siyaseti, toplumsal algıyı ve özellikle kriz anlarında kamu politikalarını dönüştürme gücüyle üzerine en çok bilgi üretilen alanlardan biri hâline geldi. Gerek akademik yazında gerekse bilim, teknoloji ve sağlık gibi farklı alanlarda sosyal medyanın öneme, gücüne ve ilerletici gücüne odaklanan sayısız araştırma, makale, çalışma ve proje yürütülüyor.

Bu ilgi, kuşkusuz büyük ölçüde sosyal medyanın kitlelerle yakın temas kurmaya imkân veren paylaşım dayalı doğasından ve teknolojik yeniliklerle iç içe geçmiş bulunan teknik alt yapısından kaynaklanıyor. Bir başka deyişle hem sayıları milyonlarla ifade edilen kullanıcılara ulaşmada anahtar bir rol oynaması hem de her türlü teknik yeniliğe kolaylıkla adapte edilebilen doğası sosyal medyayı hemen her alanda dikkat çekici bir konu, başlık hâline getiriyor.

Kovid-19 salgını, sosyal medyanın toplumun enformasyona olan yoğun ihtiyacını karşılama noktasında da belirleyici bir rol oynayabildiğini gösterdi.

Salgının gerek küresel gerekse ulusal düzeyde ortaya çıktığı ve ilk vakaların görülmeye başlandığı dönemlerde küresel ölçekte virüsten korunma yöntemleri, salgının seyri ve öldürücülük düzeyi, bulaşma biçimleri gibi konularda bilgi açığını kapatmak üzere milyonlar sosyal medyaya başvurdu.

Yoğun talep karşısında sosyal medya içerikleri de kısa sürede şekillenerek kullanıcılara söz konusu başlıklarla ilgili bilgi aktarımı ve paylaşımına dayalı bir görünüm kazandı. Bu enformasyon akışı, sosyal medyanın kriz anlarında kitlelere hızlı olduğu kadar zengin içerikli ve kişiselleştirilmiş cevaplar sağlamada sunduğu fırsatları bir kez daha göz önüne serdi.

Bununla birlikte, çok geçmeden böylesine hızlı bir enformasyon akışının sakıncalı yönleri de kendisini göstermeye başladı. Başlangıçta büyük bir avantaj gibi görünen ve toplumun enformasyon ihtiyacını gündelik dille ve zengin görsel içerikle sunabilen sosyal medya kanalları bir anda toplum sağlığını tehdit edebilecek düzeyde yanlış -doğrulanmamış- sahte bilgilerin yayıldığı birer tehlike odağı hâline geldiler.

Üstelik pek çok sosyal medya hesabından yapılan ve virüsten korunma yöntemleri, virüsün etkileri, salgının ulaştığı boyuta ilişkin görseller gibi çok çeşitli temalar altında yayılan bu bilgiler, toplum sağlığı ve güvenliğinden sorumlu kurum ve kuruluşların salgınla mücadele kapsamında yürütmekte oldukları çalışmaları da baltalayan odaklar hâline geldiler. Yetkililerin açıklamaları ve uyarılarıyla çelişen bilgiler, toplumun hangi kaynağı dikkate alması gerektiği noktasında bir karışıklığa da sebep oldu.

Özetlemek gerekirse küresel salgın süreci, sosyal medya açısından büyük bir testti ve virüsle mücadelenin önemli bir cephesi de sosyal medya üzerinden yayılan yanlış bilgilerle mücadele hattında açıldı. Bu örnek ışığında, sosyal medyanın teknolojiye, hız ve kitleselliğe dayalı avantajlarının yanı sıra “karanlık yönünün” de dikkate alınmasının bir zorunluluk hâline geldiği söylenebilir. Bu yön, covid-19 salgını öncesinde de üzerinde önemle durulan ve çalışmalar yürütülen bir alandı fakat küresel salgının sosyal medyanın karanlık yönüne ilişkin vurguları ve uyarıları berraklaştıran bir güncel kriz olduğu söylenebilir.

Teknolojik yenilikler söz konusu olduğunda, gelişme ve toplumsal dönüşüm gibi alanların genellikle teknik boyutlarıyla ve topluma sağladıkları avantajlarıyla ele alınması yönünde baskın bir eğilimden söz edilebilir.

Söz konusu yeniliklerin toplumun gündelik yaşantısı, kültürel dokusu ve mevcut sosyolojik, politik ve tarihsel kırılmalar üzerindeki etkileri ya görmezden gelinir ya da ikincil öneme sahip başlıklar olarak değerlendirilir. Günümüzde teknolojik dönüşümlerin toplumsal yönünü ihmal etme biçiminde tezahür eden bu eğilim, önemli toplumsal krizleri tetiklemektedir. Salgın örneği bunun belirgin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Tüm bu karanlık görünüme karşın, gerek akademik bilgi birikimi biçiminde gerekse kamu sağlığı ve güvenliği konusunda görev ve sorumluluk sahibi kurum ve kuruluşlar ölçeğinde yeni teknolojik gelişmelerin toplumsal etkilerinin önemli bir tartışma başlığı hâline gelişi sevindiricidir.

Dergimizin elinizdeki sayısı tam da bu ihtiyaca cevap veren ve son dönemin en hızlı ilerleyen teknolojik dönüşümlerinden biri olan sosyal medyanın toplumsal boyuttaki etkileri ve özellikleri konusuna odaklanan birbirinden değerli çalışmalarla dikkatlerinize sunulmaktadır.

Sosyal medyanın pek çok farklı etkisi ve özelliğinin yanı sıra “karanlık tarafına” dikkat yönelten bu çalışmaların gelecekte önemli ufuk açıcı başka çalışmalara ilham kaynağı olacağına inanıyorum. Bu sayıya katkıda bulunan tüm yazar ve değerlendirmeleriyle yazıların şekillenmesinde önemli role sahip olan değerli hakemlere şükranlarımı sunar, keyifli okumalar dilerim.

